

# מתיקות ועריבות התורה

סיפורים משלים ואגדות  
לשולחן שבת

בלק

## שלום זמני

השני, והיה לך להבין שאם הם באו יחד הרי שזו ממש שעת חרום. ומדוע לא באת אלי הרי הדבר לא סובל דיחוי כלל. המשיך בלק ואמר אם זה עניין של כבוד וכי עלה בדעתך שאיני יכול לתת לך את הכבוד הראוי שאתה מצפה לו.

**חז"ל אומרים** שבלק הציע לבלעם שלושה דברים: הראשון הוא מלבושים יקרים כמנהג העשירים. השני הוא ממון רב מאוד. והשלישי הוא כבוד גדול וידוע שכבוד הוא דבר שאין לו גבול ומידה, ובלק מציע לו את כל הטוב שבעולם העיקר לקלל את ישראל.

**עוד אומרים חז"ל שלמרות** שבפעם הראשונה אמר בלעם לשליחים שאין הוא יכול ללכת כי הקב"ה לא נותן לו, אותם שליחים שיקרו לבלק ואמרו שבלעם לא רוצה לבוא כי הוא דורש כבוד גדול מידי ואין הם מתאימים לדרישות שלו. לכן שאל בלק מדוע לא בא אליו הרי הוא יכול לתת לו כבוד ובשפע? אז אמר בלעם לבלק את האמת, שהקב"ה מעכב בעדו.

**מסכמים חז"ל שכך היא דרכם של רשעים, למרות שהם שונאים והורגים אחד את השני כאשר מדובר באויב משותף מיד עושים שלום זמני בשביל להשמיד את זולתם. וכיצד יסתדרו לאחר מכן? זה כבר לא משנה, אפשר כבר לחזור ולריב ולהרוג אחד את השני.**

**והנה אנו רואים גם כיום כאשר מדובר נגד עם ישראל, מיד הרשעים עושים שלום ביניהם בשביל להצר לישראל. וכיצד יסתדרו לאחר מחשבתם הרעה? זה כבר לא משנה יהיה ניתן להמשיך ולריב ולהרוג אחד את השני בהמשך העיקר להשמיד ולהעלים את עם ישראל ח"ו, אך הקב"ה שומר עלינו ומצילנו מידם!!**

**"ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא... ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתנו"** [כ"ב, ג' - ד']

**שואלים חז"ל** מואב פחד מאוד מהניצחונות של עם ישראל, הם פונים אל זקני מדין לקבל עצה מה לעשות עם ישראל. צריך להבין, הרי מאז ומעולם המדיינים היו נלחמים עם המואבים, הם תמיד היו אויבים האחד של השני כמו שנאמר בפסוק בבראשית [ל"ו, ל"ה] "המכה את מדין בשדה מואב", ואם כן מה עשו פתאום האחד אצל השני?

**מסבירים חז"ל**, בגלל שכל כך פחדו מישראל עשו שלום ביניהם בשביל להשמיד את עם ישראל.

**ואמרו חז"ל** שהדבר דומה לשני כלבים שהיו בעדר והיו כעוסים זה על זה, בא זאב על אחד מהם אמר האחד 'אם איני עוזרו, היום הורג אותו ולמחר בא עלי', הלכו שניהם והרגו הזאב.

**עוד אומרים חז"ל** שבלק שהיה מנסיכי מדין ונהיה מלך גם למואב בעת ההיא, הוא עדיין לא חיבב את בני מואב ולא היה חפץ לברך אותם שיצליחו, לכן הוא העדיף לקלל את בני ישראל ולא לברך את בני מואב, למרות שהוא מלך עליהם בעת ההוא.

**בספר 'כפל לשון' מובא** שכאשר נפגש בלק עם בלעם, שאל אותו בלק מדוע לא הגיע אליו הרי "שלח שלחתי אליך לקרא לך... האמנם לא אוכל כבודך" [כ"ב, ל"ז] וצריך להבין מדוע נאמר בפסוק פעמים "שלח שלחתי"?

**ומסביר** שבלק אמר לו הרי שלחתי אליך שני סוגי שליחים כבר בפעם הראשונה, את זקני מדין וזקני מואב שהיו שונאים אחד את

המשנה נאמר "נותנין עליו" היה לתנא באבות לכתוב לשון שווה בשניהם?

**מסביר בעל ה"זרע שמשון"** - הגמ' בבא קמא [ז:]: מספרת שפעם אחת נגנב כתר המלך, הטילו על יושבי טבריה להביא כסף בשביל לעשות כתר חדש למלך, באו לפני רבי ובקשו שגם תלמידי החכמים ישתתפו בהוצאה של הכתר. אמר להם רבי אין תלמידי חכמים צריכים להשתתף במיסים, אמרו אם כן אנו נברח מן העיר. אמר להם רבי שיכולים הם לברוח, ובאמת חצי מאנשי העיר ברחו. מיד לאחר מכן החליט המלך להוריד מסכום המיסים של הכתר לחצי, הטיל רבי את התשלום על החצי שנשארו. באו אלה שנשארו ובקשו להטיל את התשלום גם על תלמידי החכמים, אך רבי סירב. אמרו לו שיברחו גם הם, אמר להם יכולים אתם לברוח. ברחו כולם ונשאר איזה כובס אחד, הטילו עליו את החצי של התשלום. ראה כך הכובס, וגם ברח. מיד לאחר מכן ביטל המלך את כל חוב התשלום. אמר להם רבי, רואים אתם 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ', כי כאשר עזבו עמי הארץ התבטל המס לגמרי.

**ר' נוחמיה בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. וכל הפורק ממנו עול תורה, נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ** [ג', ו']

**שואל בעל ה"זרע שמשון"** מדוע בתחילת המשנה נאמר לשון של "מעבירין" ובסוף המשנה נאמר "נותנין עליו" היה לתנא באבות לכתוב לשון שווה בשניהם? **מסביר בעל ה"זרע שמשון"** - הגמ' בבא קמא [ז:]: מספרת שפעם אחת נגנב כתר המלך, הטילו על יושבי טבריה להביא כסף בשביל לעשות כתר חדש למלך, באו לפני רבי ובקשו שגם תלמידי החכמים ישתתפו בהוצאה של הכתר. אמר להם רבי אין תלמידי חכמים צריכים להשתתף במיסים, אמרו אם כן אנו נברח מן העיר. אמר להם רבי שיכולים הם לברוח, ובאמת חצי מאנשי העיר ברחו. מיד לאחר מכן החליט המלך להוריד מסכום המיסים של הכתר לחצי, הטיל רבי את התשלום על החצי שנשארו. באו אלה שנשארו ובקשו להטיל את התשלום גם על תלמידי החכמים, אך רבי סירב. אמרו לו שיברחו גם הם, אמר להם יכולים אתם לברוח. ברחו כולם ונשאר איזה כובס אחד, הטילו עליו את החצי של התשלום. ראה כך הכובס, וגם ברח. מיד לאחר מכן ביטל המלך את כל חוב התשלום. אמר להם רבי, רואים אתם 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ', כי כאשר עזבו עמי הארץ התבטל המס לגמרי.

המשך בלעם הכא...

ניתן להאזין לשיחותיו של הרב גדעון ראובן בשידור חי מידי שבוע ב"קול הלשון" על ידי זיהוי קולי במס' 03-6171111 ולהקיש \* [אפשר לקבל צינתוק]. כמו כן ניתן

**פניני "אור החיים" הקדוש**

**לדבינו הקדוש רבי חיים ב"ר משה בן עטר זיע"א**

**"נישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממלי"** [כ"ב, ה']

**מסביר ה"אור החיים" הקדוש** - הגמ' סוטה [יא]. אומרת שלושה יועצים היו לפרעה, כאשר אמר על ישראל "הבה נתחכמה לו" ואחד מהם הוא בלעם. בלעם יעץ עליהם רעה, ובכשפיו העמיד כישוף כזה שלא יוכל עבד לברוח ממצרים. והיה מובטח שלעולם לא יצא עם ישראל ממצרים. לכן שלח לו בלק ואמר "הנה עם יצא ממצרים" שביטלו את כוח הכשפים ולמרות שהבטחת שלא יצאו משם עולמית הנה יצאו ממצרים. "והנה כסה את עין הארץ" שאתה יעצת לענות אותם ולהמעט אותם, כמו כן להרוג את הזכרים. והנה נעשה ההיפך, לא רק שלא נתמעטו אדרבה התרבו מאוד וכיסה את עין הארץ. "והוא ישב ממלי" שניכר מתוך מעשי בני ישראל שהם מתכוונים לרשת אותי, שהיו ישראל מראים עצמם בכלי זין. ולכן שלח בלק שליחים בשביל שלא יאמר בלעם אני יכול לעשות המעשים שיש בידי במקומי, ואין אני צריך ללכת אליו. בלק רמז לבלעם שמדובר ממש במצב חרום, ואין לסמוך על כל העצות שנתן להם עד כה ולכן עליו לבוא אליו בשביל לטכס יחד עצה כנגד עם ישראל.

יהי רצון שזכותם של ה"אור החיים" הקדוש ובעל ה"זרע שמשון" תעמוד לחיים ברוך בן שרה פעשא לברכה והצלחה בכל העניינים, ולבריאות איתנה.

## הלכה למעשה

הרב מנשה מורנו שליט"א

חימום בשר ודג שיש בהם קצת רוטב

בדין זה יש להבדיל בשלשה מצבים:

**א. דג ובשר המבושלים כל צרכם, שיש בהם רוטב קרוש, מותר לחמם בשבת.** שאין בישול אחר בישול ביבש (שו"ע שיח' סעיף ד', אם אינם מבושלים כל צרכם, אסור לחמם בשום אופן, ומ"מ אם חימום מותר לאכול בדיעבד כדין עשיית איסור השנוי במחלוקת הפוסקים בדיעבד, ביאורה"ל ד"ה אפילו), ורוטב קרוש חשוב יבש, אע"פ שעם תהליך החימום יהפוך הרוטב לנוזלי, מתחשבים על שעת הנתינה ולא על שעת קבלת התבשיל (שו"ע שיח' סעיף טז', וכ"פ מ"א, תו"ש, הגר"ז משנ"ב סק"ק דלא כהלבוש שהחמיר בזה). היתר החימום הוא רק באופן המותר לחמם בשבת, נחלקו הפוסקים אם מותר ישירות על פלטה חשמלית, או צריך ליתן הגבהה ועליה ליתן המאכל (חזו"ע שבת א' עמ' נב', ח"ד עמ' שדמ' מתיר לחלוטין, הגרש"ז בשו"ש רנ"ג ס"ק כב', אול"צ ח"ב פ"ל ס"י"ג, הגר"ש הוב"ד בשב"י שהיה וחזרה פ"ח ס"א אוסרים).

**ב. דג ובשר המבושלים כל צרכם, ויש בהם מיעוט רוטב,** נחלקו הפוסקים אם מותר לחמם, והיותר נכון ליתנו בהגבהה גבוה מהפלטה, כך שגם אם ישהה שם זמן רב, יהיה רק פושר, ולא יגיע למצב של יד סולדת (שו"ע שיח' סעיף ד', יש בישול אחר בישול בלח, רוטב זה הינו לח ואסור לחממו, לכן יש לקחת הדג והבשר מהרוטב בעזרת

מזלג ואז לחממם. אין איסור במיעוט הרוטב המקיף את הדג והבשר, כיון שאין בזה חשיבות בישול, כ"ה באגלי"ט וקצה"ש. בחזו"ע שבת ד' עמ' שלז' מתיר לחמם דבר שרובו יבש ומיעוטו לח, ואינו ראשון בפוסקים להתיר זה, שכי"כ במנחת כהן שער ב' פ"ב ועוד פוסקים שהלכו בשיטה זו. ומ"מ צריך ביאור להיכן הלך איסור בישול בכה"ג, וביאר החזו"ע עמ' שלח' היתר זה, כיון שנמצא הרוטב מצטמק ורע לו עי החימום. ויש לדעת שאינו דין מוסכם, שבמשנ"ב שיח' ס"ק כה' וסב' אסר בזה, וכן למד בדברי השו"ע עצמו. ואף לחזו"ע המתיר לא תמיד הרוטב מצטמק ורע לו, ששלושה מצבים לרוטב, זונלי, רוטבי וצמיגי, המעבר משלב נוזלי לרוטבי הרי הוא מצטמק ויפה לו לחלוטין, ורק המשך חימומו המביאו למצב צמיגי, חשוב מצטמק ורע לו. נמצא לחזו"ע לא תמיד הותר חימום במיעוט נוזלים. ומעתה מה שרבים דנים כמה אחוזי נוזלים יהיו בדג ובבשר ויותר לחממם, נמצא שהעיקר לא תלוי באחוזים, אלא באיכות הבישול, האם משביח או מפסיד הרוטב. בהמשך דבריו הביא החזו"ע עמ' שמב' להתיר מדין 'טפלי', והתקשתי טובא בהבנת נימוק זה, שהרי דין מוסכם הוא בשו"ע שיח' סעיף יט' שאסור לטוח שמן על צלי בעודו כנגד המדורה אפילו שנצלה במעו"ל, ובסעיף ט' מתבאר שתבשיל שבושל כל צרכו שנמס בו מלח, אסור לחממו בשבת שנמצא מבשל המלח).

**ג. דג ובשר המבושלים כל צרכם, ויש בהם הרבה רוטב, אסור לחמם בשבת, אלא רק במקום שיהיו פושרים בלבד,** ומ"מ אם עבר וחיממם אפילו שהגיעו ליד סולדת, מותר לאכול התבשיל, כדין כל איסור השנוי במחלוקת הפוסקים, שמותר בדיעבד (איסור חימום לח שנצטנן, שנוי במחלוקת ראשונים גדולה, כמבואר בב"י שיח' סעיף ד', ובביאורה"ל ד"ה יש בו, ואע"פ שפסק השו"ע לאיסור, מ"מ בדיעבד אפילו מרק לחדוד שחיממו, מותר כדין איסור השנוי במחלוקת משנ"ב שיח' סק"ב, ובדין חימום מרק הביא בביאורה"ל רנ"ג סעיף ה' מהברכ"י להתיר).

תמיד רצית ללמוד בקלות ובהבנה מלאה את דברי ה"אור החיים" הקודש?

תמיד רצית שיהיה לך חלק וזכות בתורתו ובסגולותיו של ה"אור החיים" הקדוש?

רוצה לעשות משהו משמעותי ומיוחד לע"נ יקירך?

רוצה לקבל ישועות מעל הטבע?

**עכשיו זו ההזדמנות!!**

בס"ד בקרוב מאוד עומד לצאת לאור הספר:

**'מתיקות ועריבות התורה' על פניני ה"אור החיים" הקדוש**

**מחולק ללימוד יומי על סדר פרשיות השבוע ומועדים**

**הרוצים ליטול זכות וחלק בהדפסת ספר זה יפנו בהקדם למס' 0527151420**